

Gemeente Tynaarlo

Accountantsverslag

voor het boekjaar eindigend op 31 december 2008

19 mei 2009

De leden van de gemeenteraad
van de gemeente Tynaarlo
Postbus 5
9480 AA VRIES

Datum
19 mei 2009

Behandeld door
drs. E.J. Schollaardt RA/
E.J. Jongsma RA

Ons kenmerk
3100056713-2110.6-
EJS/cd

Onderwerp

**Accountantsverslag voor het boekjaar eindigend op
31 december 2008**

Uw kenmerk

Geachte leden van de raad,

De controle van de jaarrekening 2008 van de gemeente Tynaarlo is afgerond. De jaarrekening is opgesteld onder eindverantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Dit accountantsverslag bevat onze belangrijkste bevindingen.

In de samenvatting zijn de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen kort en overzichtelijk weergegeven. Deze bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel. Het verslag zelf is een nadere toelichting op deze bevindingen.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en stellen het erg op prijs om dit verslag met u te bespreken op 2 juni 2009 en uw eventuele vragen te beantwoorden.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

P. Rienks RA

Samenvatting

De controle van de jaarrekening 2008 is gestart op 6 april 2009. De controle is uitgevoerd in een goede samenwerking met uw gemeente. Het interne proces om te komen tot een goede jaarrekening is verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Geheel foutloos is de jaarrekeningcontrole niet verlopen, want op basis van onze controle was het noodzakelijk om nog correcties aan te brengen in de jaarrekening. In bijlage 1 van dit rapport is aangegeven welke correcties zijn doorgevoerd in de conceptjaarrekening. Dit betreft correcties die ook signaleerd hadden kunnen worden door uw eigen organisatie.

De belangrijkste bevindingen en daaraan gekoppelde adviezen hebben wij in deze paragraaf opgenomen.

Managementletter 2008

Vooruitlopend op de controle van de jaarrekening is een interim-controle uitgevoerd bij uw gemeente, waarbij de interne beheersing van de belangrijkste financiële processen is getoetst. Op 10 februari 2009 zijn de bevindingen van de interim-controle aan het college verzonden. De integrale managementletter voor uw raad naar aanleiding van de interim-controle is verzonden op 13 februari 2009.

In overleg met uw gemeente is de interim-controle 2008 naar achteren geschoven in de tijd. Hierdoor kon bij de interim-controle gebruik gemaakt worden van de eerste bevindingen van de door uw organisatie uitgevoerde interne controles, dan wel rechtmatigheidscontroles. Wij hebben de uitgevoerde interne controles gereviewd en daarbij vastgesteld dat deze met voldoende diepgang zijn uitgevoerd.

Bij de interim-controle is geconstateerd dat de financiële processen voldoende worden beheerst door uw gemeente. Een aandachtspunt voor de interne beheersing van uw gemeente is met name de betalings- en autorisatieprocedure voor facturen. Bij de interim-controle is geconstateerd dat het mogelijk is dat binnengekomen facturen worden geautoriseerd door één aangewezen budgethouder. Mede gezien een recent fraudegeval bij een andere gemeente, is deze situatie ongewenst. Het is gewenst en qua interne beheersing ook beter om facturen te laten ondertekenen door twee personen (het '4-ogenprincipe'). Dit om de ongewenste situatie te voorkomen dat één medewerker van de gemeente verplichtingen aangaat, tekent voor de geleverde prestatie en tevens de nota goedkeurt. Wij hebben aan het college voorgesteld de procedure aan te scherpen.

Voor zover noodzakelijk, zijn op basis van de interim-controle aanvullende (interne) controles uitgevoerd. Deze aanvullend uitgevoerde controles zorgen er voor dat er voldoende inzicht bestaat in de rechtmatigheid en juistheid van de verantwoorde posten in de jaarrekening van de gemeente Tynaarlo.

Grondexploitaties

De grondexploitaties vormen een belangrijk financieel proces binnen uw gemeente, temeer ook omdat vanuit de grondexploitaties een jaarlijkse winstafdracht van € 500.000 wordt verwacht voor andere gemeentelijke doeleinden.

Bij grondexploitaties loopt uw gemeente ten opzichte van andere processen grotere financiële risico's. Het kenmerk van grondexploitaties is dat eerst geïnvesteerd moet worden, voordat verkoop van kavels aan particulieren en bedrijven kan plaatsvinden. Het risico zit vooral hierin dat gepleegde investeringen niet terugverdiend kunnen worden met (geraamde) grondverkoop; feitelijk loopt uw gemeente met grondexploitaties een ondernemersrisico. Dit risico wordt des te groter in tijden van economische recessie, waarvan momenteel sprake is. Voor 2008 is het beeld gelukkig nog positief: door uw gemeente is voor € 3,8 miljoen aan winsten gerealiseerd. Het beeld naar de toekomst toe is waarschijnlijk minder positief, vanwege de verwachte economische teruggang. Dit blijkt ook uit de beschouwingen die hierover zijn opgenomen in de jaarrekening van het grondbedrijf.

Gemeente Tynaarlo
Vries

Jaarlijks worden de onderhanden exploitaties van uw gemeente doorgerekend en opnieuw beoordeeld, om vast te stellen of er sprake is van winsten of verliezen. Dit jaar is expliciet rekening gehouden met de verwachte gevolgen van de kredietcrisis. Deze jaarlijkse doorrekening is een belangrijk proces, omdat de ramingen die per complex zijn vastgesteld door uw raad, worden herzien. Het is van belang dat er een goed inzicht bestaat in de wijzigingen die worden aangebracht in de ramingen en dat de afgesproken kaders worden gehandhaafd. De analyse van wijzigingen die zijn aangebracht in de vastgestelde exploitatieopzetten komt niet terug in de jaarrekening van uw gemeente. In de jaarrekening van het grondbedrijf komt deze informatie terug in een totaaloverzicht, maar alleen in de rapportages per complex, waardoor het niet eenvoudig is om inzicht te krijgen in de wijzigingen die zijn aangebracht in de exploitaties. Wij hebben het grondbedrijf van uw gemeente geadviseerd om deze informatie voortaan toegankelijker op te nemen in de jaarrekening van het grondbedrijf.

Een belangrijk complex voor de gemeente Tynaarlo is Ter Borch. Wij hebben bij de jaarrekeningcontrole geconstateerd dat bij de gemeente zelf onvoldoende inzicht bestaat in de wijzigingen die door (externe) planeconomen worden aangebracht in de exploitatieopzet en in de financiële consequenties daarvan. Uit nader onderzoek van uw gemeente en op basis van nadere vraagstelling van onze kant, blijkt dat de verschillen die zijn aangebracht in de ramingen achteraf goed verklaard kunnen worden. Hierbij valt overigens wel op dat in de ramingen van Ter Borch is gerekend met ruime bedragen voor onvoorziene kosten. Hierdoor leidt het mogelijke nadeel van de 'damwanden' niet tot een nadeel in de verwachte uitkomsten van het complex. Het rekenen met ruime bedragen voor onvoorziene kosten voorkomt weliswaar dat er verliezen ontstaan, maar een goed inzicht in de werkelijke resultaten van dit complex wordt hierdoor belemmerd. Daarnaast zorgen deze ruime marges voor veel mogelijkheden voor de projectleider om binnen de calculaties te blijven.

Single information, Single audit (SiSa)

In de bijlage bij de jaarrekening is een SiSa-bijlage opgenomen. Sinds 2005 vindt door uw gemeente verantwoording van specifiek ontvangen Rijksmiddelen plaats door middel van de 'Single Information, Single Audit' methodiek. Ontvangen gelden van het Rijk die nog besteed moeten worden in volgende jaren, zijn vanaf het boekjaar 2008 verantwoord bij de overlopende passiva. Dit is nieuw ten opzichte van 2007: toen werden de nog te besteden rijksbijdragen verantwoord bij de 'voorzieningen'. Deze wijziging is doorgevoerd in de beginbalans van de jaarrekening.

Nota reserves en voorzieningen

Het audit committee heeft ons verzocht de Nota reserves en voorzieningen te beoordelen. Uit deze beoordeling komen de volgende aandachtspunten naar voren:

- De nota reserves en voorzieningen 2009 was nog niet beschikbaar, omdat deze wordt opgesteld nadat de jaarrekening is vastgesteld. Voor de verantwoording is het beter om de nota reserves en voorzieningen te actualiseren voordat de jaarrekening wordt opgesteld, zodat de jaarrekening een actueel inzicht geeft in de reserves en voorzieningen.
- Uw gemeente beschikt over in totaal 60 bestemmingsreserves. Het is de vraag of het aantal reserves noodzakelijk is voor de uitvoering van het beleid. Kunnen de uitgaven die uit de reserves worden gedekt niet worden opgenomen in de reguliere begroting?
- Voor bestemmingsreserves met een 'bestedingsfunctie' wordt niet aangegeven wat de bestedingsplanning is. Een dergelijke bestemmingsreserve is immers bedoeld om uitgegeven te worden in enig jaar, en als het doel zou vervallen, kan ook de bestemmingsreserve vrijvallen.
- Ook voor de bestemmingsreserves die gevormd zijn met het doel om de lasten op lange termijn te egaliseren, geldt dat beoordeeld moet worden in hoeverre het saldo nog nodig is voor de doelstelling en of het saldo niet onnodig hoog oploopt.

Gemeente Tynaarlo
Vries

Inhoud

1. Inleiding	8
1.1 Opdracht	8
1.2 Onafhankelijkheid	10
2. Controlebevindingen jaarrekening 2008	10
2.1 Stelsel- en schattingswijzigingen	11
2.2 Voorziening gebouwenbeheer	11
2.3 Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	12
2.4 Openbaar primair onderwijs	12
2.5 Voorziening riolering	13
3. Controle rechtmatigheid	13
4. Ontwikkelingen en analyse vermogen en resultaat	14
4.1 Algemene beschouwing	14
4.2 Hoe financieel gezond is uw gemeente naar de toekomst toe?	16
4.3 Weerstandsvermogen	16
5. Aandacht voor fraude	17
6. Specifieke vraagstelling van uw gemeenteraad	18
6.1 Algemene punten	18
6.2 Specifieke bestemmingsreserves	19
7. Grondexploitatie	21
7.1 Complex Ter Borch	22
7.2 Complex Nieuwe Stukken	22
7.3 Complex Zuidoevers Zuidlaardermeer	23
Bijlage 1: Overzicht controleverschillen	24
Bijlage 2: Single information Single audit	25
Ontwikkelingen	25
Fouten en onzekerheden SiSa	25
Appendix A: Disclaimer	26

Gemeente Tynaarlo
Vries

1. Inleiding

1.1 Opdracht

U heeft ons opdracht gegeven voor de controle van de jaarrekening 2008 van uw gemeente. U heeft hierbij aangegeven specifiek geïnteresseerd te zijn in de onderstaande onderwerpen:

- Kostendekkendheid leges.
- Nota kapitaalgoederen.
- Nota reserves en voorzieningen.

De eerste twee onderwerpen zijn behandeld in de integrale managementletter. Het derde onderwerp is uitgewerkt in hoofdstuk 6.

Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interim-controle en de jaarrekeningcontrole.

Risicoanalyse

De controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als gemeente mee te maken heeft. Deze risicoanalyse is een gezamenlijke actie van vertegenwoordigers van uw gemeente (bestuur, management) en uw accountant en maakt deel uit van het pre-auditgesprek met het audit committee. Het doel hiervan is op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als stevige basis voor de verdere werkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering.

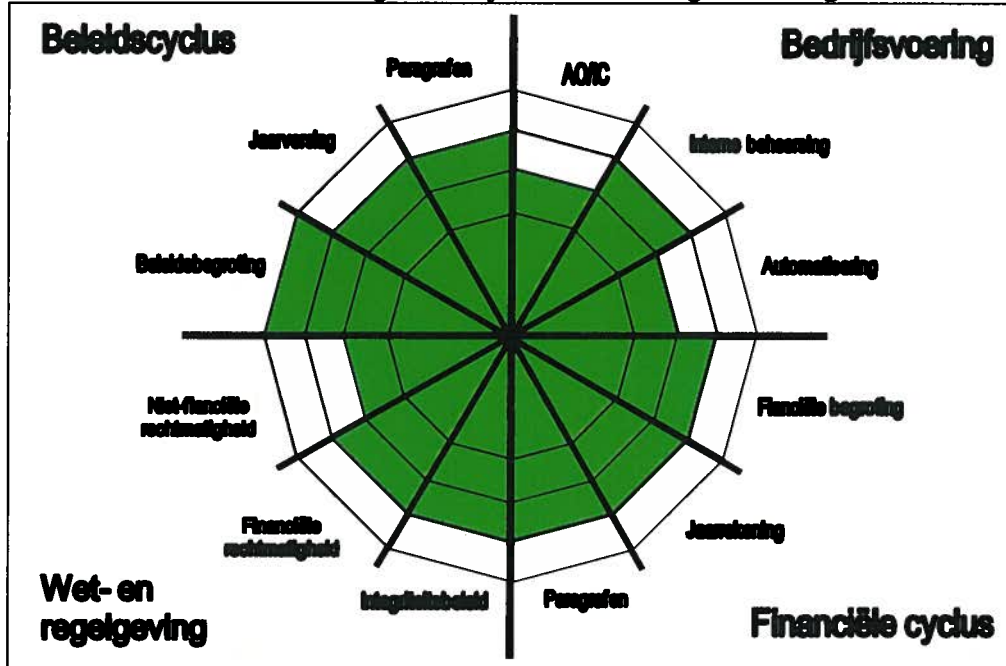
Interim-controle

De gezamenlijke risicoanalyse en daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat er betrouwbare informatie wordt opgeleverd, zowel tussentijds als bij de jaarverantwoording. Omdat deze interne beheersing de basis vormt voor de betrouwbare informatievoorziening, voeren wij gedurende het boekjaar een interim-controle uit. De interim-controle richt zich op het vaststellen of er voldoende beheersmaatregelen (de AO/IC) zijn getroffen om de proces- en programmarisico's af te dekken. Het product van deze fase van de controle is een (integrale) managementletter met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing.

Onderdeel van de interim-controle is een beoordeling van uw gemeente op de onderdelen beleids-cyclus, bedrijfsvoering, financiële cyclus en wet- en regelgeving, aan de hand van een vragenlijst. Het totaalbeeld is dat uw gemeente haar zaken goed op orde heeft.

Gemeente Tynaarlo
Vries

In het onderstaande schema geven wij onze bevindingen samengevat weer:

Legenda:

Aantal groene vlakje per item:

- 1 = onvoldoende
- 2 = in ontwikkeling
- 3 = voldoende
- 4 = goed

Het algemene beeld op grond van onze interim-controle blijft positief: de gemeente Tynaarlo heeft een relatief sterke focus op (financiële) interne beheersing. Vooral het feit dat door de gemeente zelf audits worden uitgevoerd, is een sterk punt. Aandachtspunt hierbij blijft de tijdigheid van de audits (tijdige bijsturing mogelijk) en de kwaliteitsbewaking en follow-up van de bevindingen.

Het schema is ongewijzigd ten opzichte van 2007. Voor wat betreft de financiële procesbeheersing hebben wij het college een detailoverzicht verstrekt, waarin bevindingen en aanbevelingen zijn opgenomen om geconstateerde beheersingsrisico's te vermijden. Ons beeld is dat met name bij het onderdeel AO/IC maatregelen in voorbereiding zijn, welke hun beslag moeten krijgen in 2009, zoals het invoeren van een subsidievolgsysteem en het aanscherpen van het betalingsproces.

De lagere score voor automatisering houdt verband met de applicatie WMO en het waarborgen van de juistheid van de gegevens in deze applicatie. Dit is vorig jaar ook gerapporteerd. Er is niet voor gekozen om dit risico af te dekken binnen de applicatie. In plaats daarvan wordt het risico rondom de juistheid van de WMO-verstrekkingen beperkt door achteraf meer interne controles uit te voeren op de juistheid van de feitelijke verstrekkingen.

Gemeente Tynaarlo
Vries

Jaarrekeningcontrole

De jaarrekeningcontrole richt zich op het vaststellen of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (het BBV) en of de posten in de jaarrekening juist, volledig en betrouwbaar zijn en de baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Bij de controle worden de marges (controletoleranties) uit uw eigen controleprotocol gehanteerd. Onze controle houdt dus niet in dat wij alle posten controleren, maar heeft als doel om belangrijke onjuistheden en onrechtmatigheden te ontdekken.

De producten van de jaarrekeningcontrole zijn de accountantsverklaring bij de jaarrekening en dit verslag van bevindingen. In dit verslag van bevindingen worden fouten en onzekerheden gerapporteerd die het bedrag van € 50.000 overschrijden en worden overige bijzonderheden die van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening door uw raad gerapporteerd (zoals financiële positie, ontwikkeling grondbedrijf en grote projecten). Tevens wordt de wettelijk verplichte tabel opgenomen ten behoeve van de informatievoorziening in het kader van Single information Single audit (SiSa).

1.2 Onafhankelijkheid

Onze werkzaamheden voor de gemeente Tynaarlo zijn onder te verdelen in controlegerelateerde diensten en adviesdiensten. In de volgende tabel zijn de door Deloitte geleverde diensten in het verslagjaar 2008 aangegeven:

Controlegerelateerde diensten
• Controle jaarrekening 2008
• Controle bijzondere verantwoordingen (subsidies) 2008

Op grond van de door ons getroffen maatregelen en de communicatie met u hierover zijn wij van mening dat onze onafhankelijkheid in voldoende mate is gewaarborgd.

2. Controlebevindingen jaarrekening 2008

Per de datum van dit verslag is onze controle nagenoeg geheel afgerond; dit verslag is onder voorbehoud van de afwikkeling van de openstaande punten. Zodra de openstaande punten zijn afgewikkeld, zullen wij onze accountantsverklaring bij de jaarstukken verstrekken.

Gemeente Tynaarlo
Vries

In dit hoofdstuk rapporteren wij u de belangrijkste bevindingen ten aanzien van de jaarrekening 2008. Een overzicht van alle gecorrigeerde en niet-gecorrigeerde controleverschillen hebben wij in bijlage 1 opgenomen.

2.1 Stelsel- en schattingswijzigingen

In de jaarrekening 2008 van uw gemeente is een stelselwijziging doorgevoerd. Met ingang van 2008 worden, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de resterende middelen van derden (met name Nederlandse overheidslichamen) met een specifiek bestedingsdoel gepresenteerd als overlopende passiva, in plaats van als voorzieningen. Deze stelselwijziging is op een juiste wijze in de jaarrekening 2008 verwerkt (via het beginvermogen en vergelijkende cijfers 2007, aangepast aan het nieuwe stelsel) en adequaat toegelicht.

2.2 Voorziening gebouwenbeheer

De voorziening gebouwenbeheer (€ 1.257.000) is gevormd om de kosten van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen over meerdere jaren te kunnen opvangen. Voor de bepaling van de hoogte van de voorziening eind 2008 zijn door uw gemeente meerdere scenario-berekeningen opgesteld, waarbij de verschillen tussen de scenario's met name ontstaan doordat wordt uitgegaan van een andere uitgavenplanning.

Er is één scenario waarbij de voorziening voor de komende jaren, rekening houdend met de verwachte onderhoudskosten, wel toereikend is om de kosten te kunnen dekken. De overige scenario's laten tekorten zien. Bij het gekozen scenario wordt overigens uitgegaan van een aanvullend benodigde dotatie in 2015 van € 313.000.

Eind 2008 is de voorziening niet aangevuld voor dit bedrag, omdat er mogelijk nog besparingen behaald kunnen worden. Hierbij raakt dit scenario aan het integrale accommodatiebeleid van uw gemeente, waarbij ook gebouwen vervangen worden. In die gevallen kan worden overwogen om geen groot onderhoud meer te plegen.

Wij adviseren om bij de actualisatie van de onderhoudsvoorziening een scenario te hanteren, waarbij ook de effecten zichtbaar worden gemaakt van de nieuwbouwplannen die er zijn in het kader van het accommodatiebeleid. Dit scenario moet aansluiten op de uitgangspunten voor het meerjarenonderhoud die u het meest wenselijk acht.

Gemeente Tynaarlo
Vries

2.3 Wet sociale werkvoorziening (Wsw)

Door ontwikkelingen in wet- en regelgeving wordt door de gemeente Tynaarlo voor 2008 voor het eerst verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Wet op de Sociale Werkvoorziening. Door wijziging van deze wet heeft de gemeente zelf meer beleidsvrijheid en verantwoordelijkheden gekregen bij de uitvoering van deze wet.

De gemeente Tynaarlo maakt voor de uitvoering van de Wsw met name gebruik van Alescon, een gemeenschappelijk regeling van diverse Drentse gemeenten.

Over 2008 is verantwoording afgelegd over de volgende indicatoren:

- Het totaal aantal geïndiceerde inwoners van uw gemeente dat een dienstbetrekking heeft of op de wachtlijst staat én beschikbaar is om een dienstbetrekking op grond van de wet te aanvaarden op 31 december 2008.
- Het totaal aantal inwoners dat is uitgestroomd uit het werknemersbestand in 2008, uitgedrukt in arbeidsjaren.
- Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in 2008, uitgedrukt in arbeidsjaren
- Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in 2008, uitgedrukt in arbeidsjaren.

Voor 2008 heeft de gemeente Tynaarlo gebruik gemaakt van de informatie die is gecontroleerd door de accountant van Alescon.

2.4 Openbaar primair onderwijs

In de jaarrekening van de gemeente Tynaarlo zijn ook de cijfers meegenomen van het openbaar, primair onderwijs binnen de gemeente. De afgelopen jaren stond het primair onderwijs administratief gezien al op afstand, omdat de administratievoering en verslaglegging niet meer bij de gemeente plaatsvonden maar bij een administratiekantoor.

Aangezien de gemeente Tynaarlo in 2008 nog wel het bestuur vormde van het openbaar onderwijs, zijn de cijfers samengevoegd met gemeentelijke jaarrekening. Vanaf 2009 zal dit veranderen, vanwege de verzelfstandiging per 1 januari 2009 van de nieuw opgerichte stichting 'Baasis'. De afrekening met deze stichting zal plaatsvinden in 2009 en met ingang van 2009 zullen de cijfers van het openbaar primair onderwijs niet langer deel uitmaken van de jaarrekening van de gemeente Tynaarlo. In de jaarrekening is dit ook toegelicht bij het onderdeel 'gebeurtenissen na balansdatum'.

Gemeente Tynaarlo
Vries

In het kader van de verzelfstandiging is in 2008 tevens een 'bruidsschatregeling' getroffen. Voor de dekking van de kosten van deze regeling is een bestemmingsreserve gevormd van € 646.500.

2.5 Voorziening riolering

Door de commissie BBV is een notitie uitgebracht over het onderwerp riolering, de rioolheffing en de wijze waarop hiermee in de verslaggeving moet worden omgegaan.

Een belangrijk onderwerp vormt de wijze waarop met een voorziening riolering moet worden omgegaan. Uw gemeente kent ook een dergelijke voorziening (eind 2008 € 2,9 miljoen), die ontstaan is uit overschotten op de geheven rioolrechten.

De notitie van de commissie BBV stelt verplicht dat in de jaarrekening toegelicht moet worden:

- Hoe het saldo van de voorziening zich verhoudt tot de planvorming vanuit het gemeentelijk rioleringsplan (GRP);
- Welk deel van de voorziening bestemd is voor groot onderhoud aan de riolering en welk deel kan worden aangemerkt als gespaard voor toekomstige vervangingsinvesteringen van bestaande riolering.

Uit een eerste analyse blijkt dat uw voorziening riolering niet meer voldoet aan de eisen die zijn gesteld in de notitie. In de jaarrekening is aangegeven dat op basis van het rioleringsplan de hoogte van de voorziening wordt bewaakt. Aangezien uw gemeente geen gebruik maakt van het principe 'sparen voor vervangingsinvesteringen', zal een beperkt deel van de voorziening nog benodigd blijven. In 2009 zal via besluitvorming inzichtelijk worden gemaakt hoe u kunt omgaan met de vrijvallende middelen. Hierbij zou het overschot gereserveerd (reserve tariefseglisatie) kunnen worden, om in de toekomst de tarieven rioolheffing te kunnen verlagen of minder te verhogen.

3. Controle rechtmatigheid

De gemeente Tynaarlo heeft in 2008 een intern controleplan opgesteld, om vast te stellen dat er binnen de gemeente gewerkt wordt volgens de afgesproken procedures. Rechtmatigheid vormt hierbij een belangrijk thema. Uit de bevindingen van de audits blijkt dat er ook nadrukkelijk wordt gezocht naar verbeteringen in uw bedrijfsvoering.

Wij hebben voor onze controle voor wat betreft rechtmatigheid gebruik gemaakt van de interne audits die door uw gemeente zijn uitgevoerd. De bevindingen die hieruit naar voren zijn gekomen en die relevant zijn voor onze foutenevaluatie, zijn opgenomen in deze rapportage.

Gemeente Tynaarlo
Vries

Het totaalbeeld dat uit de interne toetsingen naar voren komt, is dat met name voor wat betreft de bedrijfsvoering verbeteringen zijn gesignaleerd. Deze verbeterpunten hebben met name betrekking op het goed zichtbaar vastleggen van uitgevoerde werkzaamheden.

Er is geen sprake van bevindingen die van invloed zijn op het oordeel over de financiële rechtmatigheid van baten en lasten of de balansmutaties.

4. Ontwikkelingen en analyse vermogen en resultaat

In de volgende paragrafen geven wij een analyse van het resultaat en het vermogen van uw gemeente.

4.1 Algemene beschouwing

In de verslaggevingsregels van gemeenten, het BBV, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Het resultaat wordt bepaald zonder dat hierin mutaties in het eigen vermogen worden verwerkt. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het resultaat vóór bestemming bedraagt € 2.235.000 voordelig. Per saldo is € 1.581.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijke nog te bestemmen jaarresultaat € 3.816.000 voordelig bedraagt.

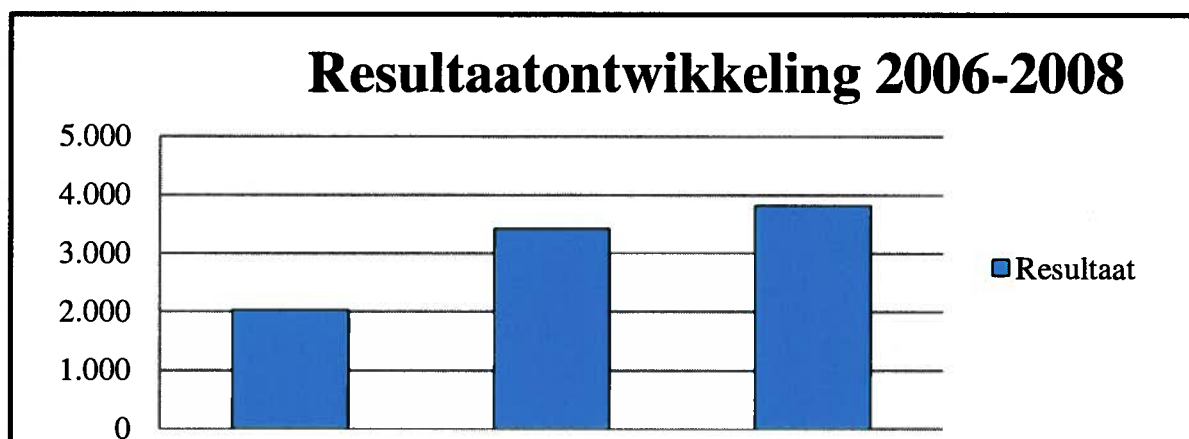
In onderstaand overzicht zijn de mutaties in de reserves schematisch weergegeven (x € 1.000):

Ontwikkeling Eigen Vermogen	2007	2008
Stand van de reserves per 1 januari	40.297	42.191
Tussentijdse mutaties in de reserves	-1.528	-1.581
Subtotaal	38.769	40.610
Nog te bestemmen resultaat boekjaar	3.422	3.816
Stand van de reserves per 31 december	42.191	44.426

De reserves van uw gemeente zijn in 2008 met een bedrag van € 2.235.000 toegenomen. Dit komt overeen met het resultaat voor bestemming van € 2.235.000 voordelig.

Gemeente Tynaarlo
Vries

Onderstaand treft u een overzicht aan van de nog te bestemmen resultaten van 2006 tot en met 2008 (x € 1.000):

De exploitatie over 2008 laat een voordelig saldo van € 3.816.000 zien ten opzichte van een voordelig saldo van € 3.422.000 over het boekjaar 2007.

Het voordelige resultaat voor bestemming over 2008 € 2.235.000 wijkt aanzienlijk af van het verwachte resultaat voor bestemming van € 6.286.000 negatief.

Het voordeel ten opzichte van de gewijzigde begroting is met name ontstaan door voordelen op de volgende programma's:

- Programma 13, verkeer en vervoer: voordeel ten opzichte van de gewijzigde begroting van € 552.000;
- Programma 14, grondbedrijf: voordeel ten opzichte van de gewijzigde begroting van € 786.000 door hogere winsten dan verwacht op de onderhanden grondexploitaties;
- Programma 15, ruimtelijke ontwikkeling: voordeel ten opzichte van de gewijzigde begroting van € 490.000;
- Programma 21, welzijn: voordeel ten opzichte van de gewijzigde begroting € 959.000;
- Algemene dekkingsmiddelen € 3.677.000, ontstaat door hogere dividendopbrengsten en lagere financieringskosten dan begroot.

In de jaarrekening wordt slechts in beperkte mate toegelicht waardoor deze voordelen zijn ontstaan. Dit komt vooral doordat in de analyse van het resultaat wordt uitgegaan van het resultaat na bestemming. Zo geldt bijvoorbeeld voor programma 13 dat per saldo € 552.000 minder is uitgegeven, maar dat hierdoor ook een bedrag van € 599.739 minder aan de reserves is onttrokken.

Gemeente Tynaarlo
Vries

Uit de jaarrekening blijkt niet duidelijk waarom er minder is uitgegeven (activiteiten niet uitgevoerd, dan wel goedkoper uitgevoerd dan geraamd?). Doordat wordt uitgegaan van het resultaat na bestemming van € 47.000, worden deze afwijkingen niet toegelicht. Om een goed inzicht te krijgen in de daadwerkelijk gerealiseerde prestaties en de daadwerkelijke uitgaven ten opzichte van de begroting, adviseren wij om voor de verklaring van verschillen voortaan uit te gaan van het resultaat vóór bestemming. Daarmee wordt beter inzichtelijk waardoor afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn ontstaan en welke voornemens wel of niet zijn gerealiseerd. In feite zijn mutaties in de reserves niets anders dan een dekkingsmiddel voor voorgenomen en gerealiseerde uitgaven, terwijl het in het kader van de controlerende taak van de raad van belang is om inzicht te hebben in de (al dan niet) gerealiseerde uitgaven.

4.2 Hoe financieel gezond is uw gemeente naar de toekomst toe?

De meerjarenbegroting tot en met 2012 van de gemeente Tynaarlo voorziet nog geen grote tekorten. Na het opstellen van de (meerjaren)begroting voor 2009 en verder is gebleken dat de kredietcrisis en de financiële gevolgen daarvan ook de Nederlandse economie en dus ook gemeenten zullen beïnvloeden.

De gemeente Tynaarlo heeft voor zichzelf in kaart gebracht waar mogelijk de gevolgen van de kredietcrisis gevoeld gaan worden. Mogelijke financiële nadelen kunnen ontstaan bij:

- Algemene uitkering
- Renteontwikkeling
- Woningbouw
- IAB/Ontwikkelbedrijf Tynaarlo
- Bouwleges
- Waarde woningen
- Economisch beleid en werkgelegenheid (WWB)
- Kosten en prijzen in de markt.

Per risicogebied zijn door uw gemeente aandachtspunten en actiepunten benoemd, om zo goed de vinger aan de pols te kunnen houden. Wat de exacte financiële gevolgen zullen zijn van de kredietcrisis en de economische recessie voor de gemeente Tynaarlo is moeilijk in te schatten. Wij constateren dat uw gemeente zich bewust is van deze risico's en dat de mogelijke gevolgen hiervan in kaart zijn gebracht.

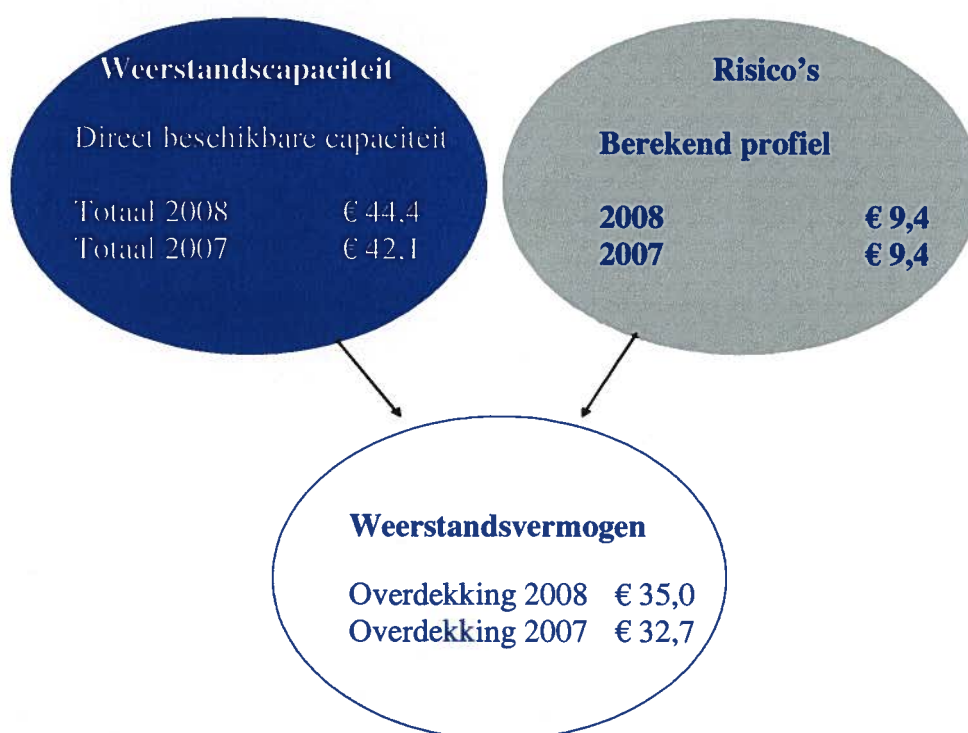
4.3 Weerstandsvermogen

Het totaal van de reserves ultimo 2008 van uw gemeente bedraagt € 44,4 miljoen, tegenover € 42,1 miljoen per 31 december 2007. Dat is 35% van het balanstotaal (2007: 34% van het balanstotaal).

Gemeente Tynaarlo
Vries

Uit de paragraaf weerstandsvermogen die is opgenomen in de jaarrekening blijkt dat wordt uitgegaan van een algemene/exploitatiereserve en risicoreserve van € 9,4 miljoen. De direct beschikbare weerstandscapaciteit van uw gemeente is derhalve in 2008 op voldoende niveau.

De samenhang tussen de weerstandscapaciteit en de risico's van uw gemeente hebben wij in onderstaande figuur samengevat (x € 1.000.000):

In 2008 is sprake van een overdekking van € 35 miljoen. Hierbij wordt er overigens van uitgegaan dat alle opgebouwde reserves aangewend kunnen worden voor calamiteiten, ook de door uw raad benoemde bestemmingsreserves. Als deze reserves aangesproken moeten worden, dan betekent dit dat alle toekomstige plannen die uw gemeente met deze bestemmingsreserves heeft niet kunnen worden uitgevoerd.

5. Aandacht voor fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het college en de gemeenteraad. De controle richt zich niet specifiek op het ontdekken van fraude.

Gemeente Tynaarlo
Vries

De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht. Hij heeft een kritische houding ten opzichte van significante en ongebruikelijke transacties.

Wij hebben een fraudegesprek gevoerd met het financieel management van uw gemeente en binnen het controleteam, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken en op preventieve maatregelen daarbij. Van het college hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd.

Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2008 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

6. Specifieke vraagstelling van uw gemeenteraad

De nog resterende vraag betreft de beoordeling van de nota reserves en voorzieningen. Zoals ook met het audit committee besproken is, worden de accenten eerst intern door het college (via de afdeling BMO) geanalyseerd. Op basis van deze analyse voeren wij een review uit en informeren wij u over de conclusies.

In onze beoordeling is gebruik gemaakt van de nota reserves en voorzieningen 2008. De nota reserves en voorzieningen 2009 was nog niet beschikbaar, omdat deze wordt opgesteld nadat de jaarrekening is vastgesteld. Dit is tevens de eerste aanbeveling: u kunt beter de nota reserves en voorzieningen actualiseren voordat de jaarrekening wordt opgesteld. De nota dient dan als uitgangspunt voor verantwoording in de jaarrekening. In de huidige volgorde wordt eerst de stand van de reserves en voorzieningen bepaald in de jaarrekening en vindt daarna een nadere analyse plaats in de nota.

Voorzieningen moeten, vanuit de BBV-regelgeving, worden geactualiseerd bij het opstellen van de jaarrekening, zodat hiervoor toch een actualisatie moet plaatsvinden.

Wij hebben voor onze beoordeling van de reserves gebruik gemaakt van de nota reserves en voorzieningen 2008, met datum van 26 maart 2008. Eerst wordt ingegaan op een aantal algemene punten en daarna worden enkele bestemmingsreserves onder uw aandacht gebracht.

6.1 Algemene punten

Bij het doornemen van de bestemmingsreserves valt de hoeveelheid bestemmingsreserves op. De gemeente Tynaarlo beschikt over in totaal 60 bestemmingsreserves. Dit is een relatief fors aantal. Het betekent dat met toestemming van uw gemeenteraad voor totaal € 31,4 miljoen opzij is gezet voor specifieke doeleinden. Het is de vraag of het aantal reserves noodzakelijk is voor de uitvoering van het beleid. Kunnen de uitgaven die uit de reserves worden gedekt, niet opgenomen worden in de reguliere begroting?

Gemeente Tynaarlo
Vries

De meeste bestemmingsreserves zijn bestemd voor de besteding van een specifiek doel. Een beperkt aantal reserves dient als risicobuffer, dan wel als egalisatiereserve. Voorbeelden van dergelijke reserves zijn de (egalisatie)reserve afdrachten vanuit OBt of de reserve Groningen Airport.

Naast bestemmingsreserves kent de gemeente Tynaarlo ook de algemene reserve grote investeringen. Deze reserve is bestemd voor het dekken van uitgaven op grond van incidenteel beleid.

Zoals aangegeven, wordt jaarlijks een nota reserves en voorzieningen opgesteld, waarin de bestaande voorzieningen en reserves de revue passeren, en waarin ook wordt ingegaan op de achtergronden van de reserves en voorzieningen. Voor de bestemmingsreserves met een 'bestedingsfunctie' is het van belang om te beoordelen of de gereserveerde gelden nog daadwerkelijk voor het opgenomen bedrag nodig zijn, of dat deze mogelijk kunnen vrijvallen. Als een bestemmingsreserve niet meer nodig is, moet deze vrijvallen, omdat anders onnodig middelen worden gereserveerd, die ook anders besteed kunnen worden.

In algemene zin valt ons op dat in de nota voor deze bestemmingsreserves met een 'bestedingsfunctie' niet wordt aangegeven wat de bestedingsplanning is. Een bestemmingsreserve heeft immers niet als doel om te blijven bestaan, maar om uitgegeven en aangewend te worden in enig jaar. Reserves zijn niet bedoeld voor uitgaven die structureel van aard zijn.

Min of meer hetzelfde geldt ook voor de bestemmingsreserves die gevormd zijn met het doel om de lasten op lange termijn te egaliseren. Kenmerk van een egalisatiereserve is dat tekorten op het budget in enig jaar gefinancierd worden met deze egalisatiereserve en dat anderzijds overschotten toegevoegd kunnen worden aan de egalisatiereserve. Een voorbeeld van een dergelijke reserve bij de gemeente Tynaarlo is de bestemmingsreserve automatisering of de reserve WMO. In de nota reserves en voorzieningen is niet aangegeven hoe de bestemmingsreserve automatisering voor de komende jaren aangewend gaat worden (ook rekening houdend met de reguliere budgetten die hiervoor in de programmabegroting beschikbaar zijn).

Wij adviseren u om in de nota reserves en voorzieningen expliciet een bestedingsplanning op te nemen en daarbij te beoordelen in hoeverre het opgebouwde bedrag nog daadwerkelijk benodigd is. Door het opnemen van een bestedingsplanning wordt het ook mogelijk om achteraf te beoordelen in hoeverre de bestedingsvoornemens daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Dit voorkomt ook dat bestemmingsreserves jaren als bestemmingsreserve in de balans staan, zonder dat daadwerkelijke aanwending hiervan plaatsvindt en het saldo wordt afgeroomd.

6.2 Specifieke bestemmingsreserves

Hierna is een aantal specifieke bestemmingsreserves benoemd, die naar onze mening aandacht behoeven bij de actualisatie van de reserves in 2009.

Gemeente Tynaarlo
Vries

Bestemmingsreserve	Opmerking
Bestemmingsreserves Zuidlaren	De gemeente Tynaarlo heeft totaal 5 bestemmingsreserves die gerelateerd zijn aan de verkeersproblematiek in Zuidlaren, met een totale stand van € 1.878.000 per eind 2008. De bestemmingsreserves zijn in die zin ongebruikelijk dat voor andere wegen binnen de gemeente Tynaarlo niet specifiek bestemmingsreserves worden ingesteld. De bestemmingsreserves kunnen mogelijk samengevoegd worden met dan wel toegevoegd worden aan de algemene reserve grote investeringen, waarbij de onttrekking kan plaatsvinden als de investering ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.
Reserve brandweermaterieel	De reserve brandweermaterieel heeft eind 2008 een omvang van € 1.071.000. Deze reserve dient als buffer voor incidentele aankopen van kleinschalig brandweermaterieel. De omvang van deze reserve lijkt fors, gezien het doel van deze reserve. Daarnaast valt op dat op programma 3 dit jaar sprake is van een overschrijding van € 24.300, vanwege kosten materieel en beheersplan, terwijl dit niet is onttrokken aan deze reserve.
Reserve onderwijs algemeen	De reserve onderwijs algemeen heeft eind 2008 een omvang van € 1.196.000. Nog bezien moet worden wat er met deze bestemmingsreserve gaat gebeuren, nu binnen de gemeente Tynaarlo het openbare primaire onderwijs verzelfstandigd wordt.
Reserves nog te betalen kosten	Eind 2008 is er een bestemmingsreserve nog te betalen kosten 2007 van € 110.000 en een reserve nog te betalen kosten 2008 van € 115.000. Dit betreft middelen die door uw raad beschikbaar zijn gesteld in de programmabegroting van resp. 2006 en 2007 voor die jaren, maar die nog niet besteed zijn. Feitelijk betreft dit overgehevelde budgetten. Voor budgetten die bedoeld waren voor besteding in 2006 en 2007, die eind 2008 nog niet besteed zijn, kan de vraag gesteld worden in hoeverre dit nog noodzakelijk is. Wij adviseren om overgehevelde budgetten maximaal 1 jaar aan te houden. Dit voorkomt dat budgetten van oude jaren telkens worden overgeheveld.
Reserve exploitatie Zwarte Lent	Deze reserve heeft een omvang van € 105.000 en is bedoeld ter risicoafdekking van dit complex. Deze bestemmingsreserves is ongebruikelijk, omdat voor risico's binnen de grondexploitatie een algemene reserve is ingesteld. Wij adviseren dit saldo toe voegen aan de algemene reserve van het Ontwikkelbedrijf Tynaarlo.
Reserve vertrekregeling 55+ en 58+	Het totaal van deze reserves eind 2008 is € 236.000. Deze reserves zijn bedoeld om de kosten van vervroegde uittreding van personeel te kunnen financieren. Uit de beoordeling van de benodigde omvang van deze reserves per eind 2008 blijkt dat in deze reserves onvoldoende middelen aanwezig zijn om de verwachte kosten voor de komende jaren daadwerkelijk te kunnen betalen. De interne raming komt uit op een totaal benodigd bedrag dat € 155.000 hoger is dan het huidige saldo. Dit betekent dat deze reserves alsnog aangevuld moeten worden, dan wel dat in de programmabegroting voor de komende jaren rekening moet worden gehouden met deze kosten.

Gemeente Tynaarlo
Vries

7. Grondexploitaties

Er loopt nog een discussie tussen de gemeente en OBТ over kostentoerekening (€ 204.000); afhankelijk van de uitkomst hiervan dient de jaarrekening nog te worden aangepast.

De grondexploitaties nemen bij uw gemeente een belangrijke plaats in. Bij grondexploitaties loopt uw gemeente ten opzichte van andere processen grotere financiële risico's. Het kenmerk van grondexploitaties is dat eerst geïnvesteerd moet worden in het bouw- en woonrijpmaken van gronden, voordat verkoop van kavels aan particulieren en bedrijven kan plaatsvinden. Het risico zit vooral hierin dat gepleegde investeringen niet terugverdiend kunnen worden met (geraamde) grondverkopen.

Dit risico wordt des te groter in tijden van economische recessie, waarvan momenteel sprake is. Jaarlijks worden de onderhanden exploitaties van uw gemeente doorgerekend en opnieuw beoordeeld, om vast te stellen of er sprake is van winsten dan wel verliezen.

De grondexploitaties hebben zich als volgt ontwikkeld:

Post in de jaarrekening ultimo (x mln. €)	2008	2007	2006
Voorraad gronden	46,0	44,2	38,5
Reserve OBТ	2,8	1,3	1,9
Voorzieningen verliesgevende complexen	2,8	2,5	2,3

De voorraad gronden is in vergelijking met 2008 toegenomen met € 1,8 miljoen. Per saldo is meer geïnvesteerd in bouw- en woonrijp maken, dan er is verkocht aan gronden. Ook neemt de boekwaarde toe, doordat winstneming heeft plaatsgevonden voor met name het complex Bovendiepen van € 2,25 miljoen.

Hierna zijn voor de complexen Ter Borch, Nieuwe Stukken en Zuidoevers Zuidlaardermeer de controlebevindingen weergegeven. Wij hebben voor de controle van de complexen gebruik gemaakt van de conceptjaarverantwoording van het ontwikkelbedrijf Tynaarlo (OBТ).

Deze jaarverantwoording is geen onderwerp van ons onderzoek naar de jaarrekening, maar wordt door ons gebruikt om de juistheid van de voorraden (complexen) in de gemeentelijke jaarrekeningen en de juistheid van programma 14 (grondbedrijf) te beoordelen. De jaarstukken van uw gemeente zijn het primaire verantwoordingsdocument. Doordat er echter een jaarverantwoording van het OBТ wordt opgesteld, is de verantwoording in de jaarstukken als summier te kwalificeren.

Gemeente Tynaarlo
Vries

7.1 Complex Ter Borch

Een belangrijk complex voor de gemeente Tynaarlo is Ter Borch. De totale boekwaarde van de gronden van € 46 miljoen per eind 2008, bestaat voor € 25,8 miljoen uit de boekwaarde van Ter Borch. Wij hebben bij de jaarrekeningcontrole geconstateerd dat bij de gemeente zelf onvoldoende inzicht bestaat in de wijzigingen die worden aangebracht in de exploitatie-opzet en in wat daarvan de financiële consequenties zijn. Uit nader onderzoek van uw gemeente en op basis van nadere vraagstelling van onze kant, blijkt dat de verschillen die zijn aangebracht in de ramingen achteraf goed verklaard kunnen worden.

De volgende bevindingen willen wij onder uw aandacht brengen:

- Voor complex Ter Borch is gerekend met ruime bedragen voor onvoorzien. Dit blijkt onder andere uit het feit dat het nadeel van de 'damwanden' niet tot een nadeel heeft geleid voor het complex Ter Borch. Het rekenen met ruime bedragen voor onvoorzien kosten voorkomt weliswaar dat er verliezen ontstaan, maar een goed inzicht in de werkelijke resultaten van dit complex wordt hierdoor belemmerd. Tevens komt een ruime marge voor onvoorzien het budgetbeheer niet ten goede.
- Wij hebben begrepen dat er vergaande gesprekken zijn geweest tussen de gemeente Groningen en de gemeente Tynaarlo, waarbij de gemeente Tynaarlo dit onderdeel niet langer zal ontwikkelen, en waarbij de gemeente Groningen als tegenprestatie niet langer meedeelt in de winsten die worden gerealiseerd op de overige deelcomplexen. Omdat tussen partijen nog geen definitieve overeenkomst is afgesloten, is bij de bepaling van de winstnemingen voorzichtigheidshalve nog wel rekening gehouden met deze winstafdracht aan de gemeente Groningen.

7.2 Complex Nieuwe Stukken

Bij de nog niet in exploitatie genomen gronden is ook het complex 'Nieuwe stukken' opgenomen. Dit complex heeft een boekwaarde van afgerond € 5 miljoen per eind 2008. De raming van de gemeente Tynaarlo is dat dit complex niet vóór 2012 in ontwikkeling zal worden genomen. De gemeente heeft in dit gebied afgerond 101 hectare grond in bezit. Het is mogelijk dat bij de vaststelling van de exploitatieopzet wordt besloten om een deel van dit complex niet te gaan ontwikkelen, wat ook is benoemd in de jaarrekening van het grondbedrijf. Als dit deel (dat een oppervlakte heeft van 50 hectare) niet in ontwikkeling wordt genomen, dan heeft dit gevolgen voor de exploitatieopzet. Daarbij zijn meerdere opties denkbaar:

- De gronden die niet worden ontwikkeld, worden afgewaardeerd naar agrarische boekwaarde en overgeboekt naar de 'overige gronden' van de gemeente Tynaarlo. Consequentie kan zijn dat een afboeking plaats zal moeten vinden van naar schatting € 1,4 miljoen, tenzij de kosten goedge maakt kunnen worden binnen de te ontwikkelen gronden.

Gemeente Tynaarlo
Vries

- Als de gronden een functie blijven vervullen ten behoeve van het plan, kunnen deze onderdeel blijven van het complex (en krijgen zij bijvoorbeeld de bestemming 'groen'). Hierbij is dan wel belangrijk dat de totale exploitatieopzet kostendekkend, dan wel winstgevend is.

7.3 Complex Zuidoevers Zuidlaardermeer

Het complex Zuidoevers Zuidlaardermeer is een complex van de gemeente Tynaarlo met een relatief groot risico. Het risico zit hier in dat in dit complex gronden bouw- en woonrijp worden gemaakt met een hoge boekwaarde. De boekwaarde van dit complex per eind 2008 is € 4,1 miljoen, wat volgens de exploitatieopzet in 2008 terugverdiend moet worden met de verkoop van 28 woningen, met een gemiddelde verkoopprijs van € 366.000. Dit complex lijkt daarmee extra gevoelig voor de economische omstandigheden van dit moment. Het betreft grote kavels in een natuurlijke omgeving.

Het beeld voor dit complex is ook dat de verkopen achterblijven bij de prognoses. In voorgaande jaren was er rekening mee gehouden om in 2009 en 2010 de resterende kavels te verkopen. De aangepaste fasering gaat uit van verkoop in de periode van 2009 tot en met 2014. Met name door deze aangepaste prognose ontstaat er een verlies van € 245.000, dat ook is verwerkt in de jaarrekening. Op dit moment wordt door Ontwikkelbedrijf Tynaarlo onderzocht welke mogelijkheden voor herontwikkeling er zijn binnen dit complex (mogelijke kleinere kavels en andere inrichting en opzet), waardoor er mogelijk zelfs nog een sluitende exploitatie kan ontstaan. Omdat dit nog onzeker is, is voorzichtigheidshalve al wel een verlies genomen, op basis van de actualisatie per eind 2008.

Gemeente Tynaarlo
Vries

Bijlage 1: Overzicht controleverschillen

Impact van gecorrigeerde controleverschillen op de jaarrekeningrubrieken:

Gecorrigeerde controleverschillen	Soort	Invloed Eigen vermogen	Invloed Resultaat
Aanpassingen jaarrekening op grond van het BBV.	Fout	n.v.t.	n.v.t.
Rente over het eigen vermogen via de exploitatie en overige mutaties niet via de programmarekening verwerkt: technische aanpassing van € 1.887.057.	Fout		
Correctie ISD te veel opgevoerd 2008.	Fout	129.220	129.220
Schuldpositie inzake nog te betalen WMO Huishoudelijke verzorging onvolledig.	Fout	-138.034	-138.034
Vordering op het CAK vanwege eigen bijdrage WMO ten onrechte niet opgenomen.	Fout	93.194	93.194
Vrijval voorziening egalisatie initiatieven OBt (voorziening voldoet niet aan de eisen van het BBV).	Fout	206.000	206.000
Verwacht verlies complex 'Donderen' ten onrechte niet in de jaarrekening verwerkt.	Fout	-126.335	-126.335
Verwacht verlies complex 'Zuidoevers' ten onrechte niet in de jaarrekening verwerkt.	Fout	-244.673	-244.673
Verwacht verlies complex 'Zwarte Lent' ten onrechte niet in de jaarrekening verwerkt.	Fout	-21.802	-21.802
Verwacht verlies complex 'Tienelswolde' ten onrechte niet in de jaarrekening verwerkt.	Fout	-103.866	-103.866
Totaal		€ -206.296	€ -206.296

Niet gecorrigeerde controleverschillen	Soort	Invloed Eigen vermogen	Invloed Resultaat
Voorziening dubieuze debiteuren te laag.	Fout	-77.000	-77.000
Voorziening wachtgeld voormalig gemeentebestuur te hoog.	Fout	74.000	74.000
Crediteuren / schuldpositie te laag.	Fout	-85.000	-85.000
Totaal fouten		€ -88.000	€ -88.000
Totaal rechtmatigheid (ongesaldeerd)			€ 236.000

Gemeente Tynaarlo
Vries

Bijlage 2: Single information Single audit

Ontwikkelingen

Het aantal specifieke uitkeringen dat via de SiSa-bijlage bij de programmarekening wordt afge-rekend, is gestegen naar 84. Uw gemeente heeft in 2008 in totaal 16 SiSa-regelingen waarover verantwoording moet worden afgelegd.

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient een zevental documenten aan het CBS te leveren:

- De aanbiedingsbrief van het college van burgemeester en wethouders. In deze brief verklaart het college, met vermelding van datum, dat de jaarstukken zijn vastgesteld en tevens dat de in Excel aangeleverde documenten gelijklopend zijn aan de originele, daaraan ten grondslag lig-gende stukken. Een voorbeeld van deze aanbiedingsbrief is opgenomen in de SiSa-circulaire van oktober 2008.
- De jaarrekening, inclusief de SiSa-bijlage.
- Het jaarverslag.
- De door de accountant getekende accountantsverklaring ('was getekend' of fysiek onder-tekend).
- Het verslag van bevindingen met daarin opgenomen de tabel met fouten en onzekerheden over specifieke uitkeringen.
- De bijlage met verantwoordingsinformatie.
- De tabel in het rapport van bevindingen volgens het voorgeschreven format.

Fouten en onzekerheden SiSa

Op grond van het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten, artikel 5 lid 4, rapporte-ren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2008 vallen onder SiSa. Wij hebben de controle op deze regelingen uitgevoerd. Hierbij zijn geen finan-ciële fouten of onzekerheden geconstateerd.

	Specifieke uitkering	Font of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
		n.v.t.	0	n.v.t.
	Totaal		0	

Gemeente Tynaarlo
Vries

Appendix A: Disclaimer

De in dit rapport aan de orde gestelde onderwerpen waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht en betreffen zaken. Het rapport is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in deze rapportage is verstrekt in de context van onze verklaring over de jaarrekening als geheel. Het oordeel over de jaarrekening zal worden verstrekt in onze accountantsverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie over het systeem van interne beheersing en de werking daarvan.